

A legjobbak a legjobbak között

Tanulmányi versenyek a köznevelésben

Az országos szintű tanulmányi versenyek már több mint száz éve a magyar köznevelés rendszerének szerves részét képezik. A nagy presztízzsel rendelkező Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyek, illetve Országos Művészeti Tanulmányi Versenyek mellett az Oktatási Hivatal évről évre számos versenyt és vetélkedőt szervez meg. A versenyszervezés tapasztalataival és a 2020-as év kihívásaival kapcsolatos kérdéseinkre **Merklné Kálvin Mária** és **Pongrácz László** fősztályvezetők válaszoltak.

Szöveg: Dallman Kristóf

A Nemzeti alaptanterv egyik fontos célja a kiemelkedő tehetségű diákok kibontakozásának segítése. Milyen szerepe van a tanulmányi versenyeknek a tehetséggondozás folyamatában?

Merklné Kálvin Mária: A tanulmányi versenyek a tehetséggondozás folyamatának szerves részét képezik, igen nagy hagyománnyal rendelkeznek a magyar köznevelésben. Lehetőséget biztosítanak az egyéni tehetségek felismeréséhez, a tanulók ismereteinek, készségeinek, jártasságainak összeméréséhez. Kihívást jelentenek az iskoláknak, a pedagógusoknak és a tanulóknak egyaránt.

A tehetséggondozást, a versenyekre való felkészülést hivatott támogatni az Oktatási Hivatal által működtetett TehetségKapu portál (www.tehetsegkapu.hu). A rendszer alkalmas a hatékony tehetséggondozó módszerek megismertetésére, terjesztésére, és segíti a tehetségek számára legmegfelelőbb események (programok, versenyek), valamint mentorok megtalálását. A TehetségKapu közvetlen célcsoportját a diákok, valamint az intézmények pedagógusai alkotják, akik hozzáértésükkel, a pedagógia eszközeivel, támogató környezet biztosításával segítik a tehetséggondozó folyamat optimális megvalósulását. A TehetségKapu folyamatosan bővülő eszköztárral, valamint újabb szolgáltatások biztosításával nyújt támogatást a tehetséggondozás és tehetséggondozás területén.

A magyar köznevelési rendszer legnagyobb versenyeménye az évente megrendezett Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny (OKTV). Hogyan követte a verseny a köznevelés változásait?

Pongrácz László: Az OKTV versenyek tartalmukban, formájukban reagálnak a köznevelési rendszer változásaira. Ezt biztosítja a nevelési-oktatási intézmények

működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet is, amely kimondja, hogy az Oktatási Hivatal által szervezett tanulmányi versenyek – ide tartozik többek között az OKTV és az Országos Művészeti Tanulmányi Versenyek is – a kerettantervek végrehajtását szolgálják. A versenyek tartalmi követelményeinek alapja az adott évfolyamokra vonatkozó kerettantervi tartalom. Ennek megfelelően az OKTV és az Országos Művészeti Tanulmányi Versenyek szakmai tartalma a Nemzeti alaptantervre és a kerettantervekre, illetve a középiskolások versenyei az érettségi vizsgakövetelményekre épülnek. Az ezen túlmutató témaköröket az adott versenyversenykiírása tartalmazhatja. A tanulmányi versenyek szervezését az Oktatási Hivatal Köznevelési Programok Fősztálya végzi.

Mely műveltségi területeken milyen tanulmányi és tehetséggondozó versenyekből választhatnak ma a diákok?

P. L.: Az OKTV esetében jelenleg 28 tantárgyból 39 kategóriában versenyezhetnek a diákok. Az alapvető érettségi tárgyak versenyei mellett az idegen nyelvi, a nemzetiségi és a művészeti tárgyak is megjelennek a versenyek között. Az Országos Művészeti Versenyeket 4 művészeti ágban – zeneművészet, képző- és iparművészet, táncművészet, színjáték és bábművészet – szervezi meg az Oktatási Hivatal. A versenyeket periodikusan, előre meghatározott szabály szerint 1, 2 vagy 3 évenként rendezik meg. A sajátos nevelési igényű tanulók 4 különböző országos versenyen mérhetik össze tudásukat.

M. K. M.: A tanulmányi versenyek szervezése a tanév menetéhez és a köznevelési intézmények munkarendjéhez igazodva történik. Az Oktatási Hivatal Pedagógiai

Oktatási Központjai a nevelési-oktatási intézmények igényei alapján állítják össze saját helyi, megyei szintű versenyrendszerüket, amelyet a Pedagógiai-szakmai Szolgáltatások Koordinációs Főosztálya által meghatározott eljárásrend szerint működtetnek. A versenyek felhozatala igen színes, gazdag kínálatot nyújt az általános iskolás és középiskolás korosztály számára egyaránt. Az Oktatási Hivatal által meghirdetett tanulmányi versenyek szinte valamennyi műveltségterülethez kínálnak versenyzési lehetőséget. A tanulók egyaránt válogathatnak egyéni és csapatversenyek között. Az előző tanév számadatai mutatják a versenyek népszerűségét: közel 34.000 tanuló kapcsolódott be a versenyrendszerbe.

Milyen versenyeken vehetnek részt a sajátos nevelési igényű tanulók? Milyen kihívásokat rejt ezeknek a versenyeknek a megszervezése?

P. L.: Egyrészt az OKTV versenyein is – gyakran nagyon sikeresen – szerepelnek sajátos nevelési igényű, látássérült vagy mozgásukban korlátozott tanulók. Az ő számukra engedélyezhetők olyan versenyzési feltételek, amelyek esetében a versenyanyag tartalmi követelményei nem változnak. Amennyiben szükséges, részükre adaptált, képernyőolvasó programmal is olvasható feladatlap is készíthető. Másrészt az EMMI négy versenyt hirdet meg minden tanévben kimondottan sajátos nevelési igényű tanulók számára. Ezek közül kettő hallássérült tanulók, kettő pedig tanulásban akadályozott tanulók számára meghirdetett verseny.

„Trianon 100 éve” történelmi vetélkedő

A vetélkedő céljai közé tartozott a Magyarországra mért 1920-as trianoni békefeltételek bemutatása, a békeszerződéshez kapcsolódó események és következmények széles körű megismertetése és a sok szempontot használó, elemző megközelítés beemelése a 14–18 évesek gondolkodásába. A vetélkedő irodalmi, történelmi ismeretterjesztő szövegek, illetve térképek és elemzések, szituációs feladatok segítségével ismertette meg a résztvevőkkel a száz éve történeteket. A versenyen szerzett ismeretek a tudás elmélyítése mellett az egészséges nemzeti öntudat kialakításában, illetve a nemzeti összetartozás érzésének megerősítésében is segítettek. A vetélkedőre 1355 tanuló – köztük 27 határon túli tanuló – regisztrált. Az első fordulóban 1169 fő, a másodikban pedig 187 tanuló mérte össze a tudását. Az első fordulót eredetileg is online formában tervezték, azonban a második forduló esetében az eredeti versenykiírás alapján a helyszín minden jelentkező tanuló saját iskolája lett volna. Tekintettel a kialakult járványügyi helyzetre, a tanulók a saját otthonukban is elvégezhetik a forduló feladatait. A harmadik – döntő – fordulót 2020. június 30-án, a járványügyi szabályok kiemelt betartásával és előkészületeivel rendezték meg. Az országos döntő feladatait a vetélkedő Bizottsága állította össze. A döntőn részt vevő diákok a helyszínen szóbeli és interaktív feladatokkal egyaránt találkoztak.

Sajnos az idei év eseményei sokak terveit keresztül-húzták az élet számos területén, gondolom, nincs ez másként a versenyszervezés esetén sem. Milyen hatással volt a 2019/2020-as tanév versenyeire a koronavírus-járvány első hulláma, illetve milyen óvintézkedések mellett szervezik meg az idei tanév versenyeit?

M. K. M.: Az Oktatási Hivatal Pedagógiai Oktatási Központjai a 2019/2020-as tanévre vonatkozóan összesen 165 saját szervezésű verseny hirdettek meg. Sajnos az időközben kialakult járványhelyzet nem tette lehetővé a versenyek előzetes tervek szerinti megvalósítását. Az OKTV versenyekhez hasonlóan a háromfordulós versenyek második fordulói már lezajlottak, így ott is volt már értékelhető eredmény. A versenyek első három helyezettjei könyvtalványban részesültek.

P. L.: A koronavírus első hulláma többféleképpen érintette a versenyeket. A 2019/2020. tanévi OKTV esetén olyan időpontban érte el ez a hullám Magyarországot, amikor a háromfordulós versenyek második fordulói és a kétfordulós versenyek döntői már lezajlottak, így minden versenytárgy esetében már volt egy, az iskolától függetlenül értékelt eredménye a versenyzőknek. Ezen eredmények alapján a versenyek – a döntő elmaradásával is – mindenki számára megnyugtató módon lezárhatók voltak. Sajnos az Országos Művészeti Versenyeket és a sajátos nevelési igényű tanulók versenyeit nem lehetett megrendezni, így azok elmaradtak. A 2020/2021. tanévi versenyek – az érettségi vizsgákhoz hasonló módon – az egészségügyi előírások betartásával zajlanak.

Az egyre gyorsabb ritmusú világban folyamatosan alakulnak át a fiatalok igényei és szokásai. Hogyan tudják fenntartani a versenyek iránti érdeklődést a diákok körében? Mekkora mértékben jelent meg a digitalizáció a tanulmányi versenyek lebonyolításában?

P. L.: Az OKTV és az Országos Művészeti Versenyek a magyar köznevelési rendszerben a tehetségek kiválasztásának, gondozásának legközismertebb, nagy hagyományokkal rendelkező fóruma. Az első országos középiskolai tanulmányi versenyek több mint 100 éve elismert részei a köznevelésnek. Az OKTV rangját jól mutatja, hogy már 1954-től figyelembe veszik a felsőfokú felvételi eljárás során.¹ Az OKTV nagyon sok esetben a Nemzetközi Diákolimpiák egyik legfontosabb válogatóversenye is.

A versenyek színvonalának megőrzése, a felsőfokú felvételi eljárásban biztosított előnyök, a versenyzők belső motivációja – kiegészülve a felkészítő tanárok áldozatos munkájával – biztosítja, hogy a versenyek iránti érdeklődés ne csökkenjen.

M. K. M.: Az intézményektől érkező igények alapján megállapítható, hogy a nagy hagyományú versenyek mellett egyre népszerűbbek a csapatversenyek, ahol

„Ifjú tudósok” tudományos középiskolai vetélkedő

Az Oktatási Hivatal a 2020/2021. tanévben három tudományterületen: történelemből, biológiából és kémiából szervezi meg az „Ifjú tudósok” című tudományos középiskolai vetélkedőket. A vetélkedő célja, hogy lehetőséget adjon a kiemelkedően tehetséges tanulók számára egyes természet- vagy bölcsészettudományi területen, tantárgyakban való jártasságuk, kiemelkedő tudásuk bemutatására, továbbá, hogy a Kárpát-medence államaiban élő középiskolás tanulók és a társadalom szélesebb csoportjai számára a vetélkedő követendő példát mutasson a magas szintű tudásról és a széles körű műveltségről.

Az „Ifjú tudósok” tudományos középiskolai vetélkedő mindegyik tudományterület esetében három fordulóban zajlik. Az elődöntőnek számító első forduló mindhárom tudományterület esetében egy-egy online feladatsor megoldásából állt, mely összesen 3.457 tanuló részvételével zárult. Történelemből 2020. november 9-én, biológiából 2020. november 10-én, kémiából pedig 2020. november 11-én rendezték meg az elődöntőt. Az idén februárban megrendezendő második forduló, tehát a középdöntők már személyes jelenléttel igényelnek. A második fordulóba jutott tanulókról a versenybizottság döntött, számuk tudományterületenként legfeljebb 50 fő lehetett: az eddigi visszajelzések alapján történelemből 49-en, biológiából 48-an, míg kémiából 47-en folytatják a versenyt. A döntők rövidebb, a közmédiában közvetített televíziós fordulóból fognak állni. Az egyes tudományterületek döntőiben 8-8 versenyző mérheti össze majd a tudását. Friss információ, hogy a 2020. december 24-én megjelent Magyar Közlönyben szerepel egy Kormányrendelet, mely alapján az „Ifjú Tudósok” vetélkedők dobogós helyezést elérő versenyzői felsőoktatási többletpontokra válnak jogosulttá [661/2020 (XII. 24.) Korm. rendelet az egyes felsőoktatási tárgyú és kapcsoló kormányrendeletek módosításáról 15. § (1)].

a diákok az egyéni teljesítményen túl a csapattagokkal folytatott együttműködéssel érhetnek el eredményeket.

Az Oktatási Hivatal az EMMI felkérésére műveltségi és tudományos vetélkedőket is szervez. Ezeket a vetélkedőket – amelyek nem sorolhatók sem az OKTV, sem pedig az egyéb tanulmányi és tehetséggondozó versenyek közé – a Pedagógiai-szakmai Szolgáltatások Koordinációs Főosztálya szervezi a Pedagógiai Oktatási Központok közreműködésével. A két legutóbbit említve: a 2019/2020-as tanévben a trianoni békeszerződés 100. évfordulójához kapcsolódó történelmi vetélkedő, 2020-ban pedig az „Ifjú tudósok” tudományos vetélkedő zajlott. A két vetélkedő résztvevői létszáma a diákok érdeklődésének beszédes mutatója.

¹ Erről először a felsőoktatási felvételi vizsgák bevezetéséről szóló 1015/1952. (V. 18.) MT határozatban született döntés.